

Pencapaian skim kredit mikro Amanah Ikhtiar Malaysia (AIM) dalam lanskap pembangunan luar bandar: Satu penilaian

Mohamed Zaini Omar¹, Main Rindam¹, Che Supian Mohamad Nor¹

¹Pusat Pengajian Pendidikan Jarak Jauh, Universiti Sains Malaysia, Minden 11800 Gelugor, Penang, Malaysia

Correspondence: Main Rindam (email: rmain@usm.my)

Abstrak

Skim kredit pertanian sebagai mekanisma penting dalam pembangunan luar bandar telah lama dilaksanakan di kebanyakan negara sedang membangun, termasuk Malaysia sejak tahun 1960an lagi. Namun begitu peranan kredit sebagai senjata berkesan dalam pembasmian kemiskinan tidaklah begitu menonjol. Akan tetapi keadaan ini telah berubah apabila Profesor Muhammad Yunus telah memperkenalkan skim kredit mikro menerusi model Bank Grameen iaitu dengan merevolusikan "kredit sebagai hak asasi manusia" dan menjadikannya senjata berkesan dalam memerangi kemiskinan luar bandar di Bangladesh. Inisiatif Bank Grameen telah diiktirafkan sebagai program pembasmian kemiskinan yang paling berjaya pada dekad 1980an sehingga kini. Ini semakin terbukti apabila pengasas Bank Grameen telah dianugerahkan dengan Hadiah Nobel Untuk Keamanan (Nobel Peace Prize) atas pencapaian cemerlang Bank Grameen. Skim kredit mikro Program Amanah Ikhtiar Malaysia atau AIM sebagai agensi bukan kerajaan telah mengreplikasi model Bank Grameen di Malaysia sejak lewat tahun 1987 dan kini telah beroperasi selama 24 tahun iaitu melebihi dua dekad. Sehubungan itu kertas ini bertujuan untuk menilai sejauh manakah pencapaian AIM sehingga kini yang diukur berasaskan beberapa indikator pengukuran iaitu (i) perkembangan cawangan, (ii) jangkauan keahlian dan modal yang dikeluarkan (iii) produk pinjaman dan (iv) prestasi ekonomi dikalangan peserta program AIM. Pada umumnya skim kredit mikro AIM telah disifatkan sebagai pelengkap kepada program pembasmian kemiskinan kerajaan. Ini disebabkan AIM telah turut sama-sama memperjuangkan agenda kerajaan dalam konteks Dasar Ekonomi Baru, Dasar Pembangunan Nasional dan Dasar Wawasan Negara iaitu memerangi kemiskinan.

Katakunci: Amanah Ikhtiar Malaysia, Dasar Ekonomi Baru, Dasar Pembangunan Nasional, Dasar Wawasan Nasional, pembasmian kemiskinan, skim kredit mikro

Malaysian rural development and the achievement of the Amanah Ikhtiar Malaysia (AIM) micro-credit scheme: An appraisal

Abstract

The Amanah Ikhtiar Malaysia (AIM) micro-credit scheme is a Malaysian NGO which had replicated the Grameen Bank micro-credit model since 1987. Given the 24 year experience of operating the model, this paper evaluates the AIM performance in terms of (i) expansion of organisational branches, (ii) membership reach and the volume of capital disbursed (iii) loan products, and (iv) participants' economic performance. It was found that even as the success and sustainability of the AIM had a lot to do with the government's initial financial support, the AIM micro-credit scheme had proven itself capable of complementing the government's overall rural development programme. This was because the AIM was practically advancing a key mission underlying the state's New Economic Policy, the National Development Policy, and the National Vision Policy, namely, crusading against

poverty. The AIM micro-credit scheme had proven highly effective in eradicating rural poverty throughout the country.

Keywords: *Amanah Ikhtiar Malaysia*, micro-credit scheme, New Economic Policy, National Development Policy, National Vision Policy, poverty eradication

Pengenalan

Usaha memerangi kemiskinan bukanlah merupakan perkara baru bagi kebanyakan negara membangun. Ini disebabkan sejak mencapai kemerdekaan selepas perang dunia kedua, hampir kesemuanya telah melaksanakan berbagai-bagai program pembangunan sosial dan ekonomi sebagai usaha untuk meningkatkan taraf hidup penduduk mereka. Di antara program yang telah dilaksanakan ialah Program Pembangunan Komuniti, Revolusi Hijau, Pembangunan Desa Bersepadu dan skim kredit pertanian sama ada sebagai program khusus ataupun sebagai komponen utama dalam strategi pembangunan luar bandar. Namun begitu peranan kredit sebagai mekanisma dalam pembasmian kemiskinan tidak begitu menonjol dalam pendekatan pembangunan konvensional (Mohamed Zaini, 2002).

Bagaimanapun, keadaan ini telah berubah apabila model Bank Grameen telah muncul dengan merevolusikan idea "kredit sebagai hak asasi manusia" dan menjadikannya sebagai senjata berkesan dalam memerangi kemiskinan luar bandar. Inisiatif Bank Grameen telah diiktirafkan sebagai program pembasmian kemiskinan yang paling berjaya pada dekad 1980-an, 1990-an dan milenium baru. Program Amanah Ikhtiar Malaysia atau AIM menerusi skim kredit mikronya yang mula beroperasi sejak lewat 1987 adalah merupakan replikasi pertama model Bank Grameen. Pada umumnya AIM adalah sebuah badan bukan kerajaan tetapi telah mendapat pengiktirafan kerajaan kerana ia merupakan pelengkap (bukan saingan) terhadap usaha kerajaan dalam memerangi kemiskinan. Ia adalah selaras dengan kehendak Dasar Ekonomi Baru (1971-1990), Dasar Pembangunan Nasional (1991 –2000) dan Dasar Wawasan Nasional (2001-2010).

AIM kini telah berusia 24 tahun, iaitu sudah melebihi dua dekad. Sehubungan itu maka dirasakan amatlah sesuai sekali untuk menilai apakah pencapaian AIM yang merupakan tujuan utama kertas ini. Untuk meletakkan perbincangan atas perspektif yang lebih jelas, kertas ini bermula dengan membincangkan konsep Bank Grameen, diikuti dengan tinjauan latar belakang di Malaysia yang merintis jalan kepada kemunculan skim kredit mikro AIM. Dengan penekanan ke atas program AIM, teras utama kertas ini ialah untuk menilai pencapaian AIM sejak dua dekad yang lalu berasaskan beberapa indikator sebagai pengukuran iaitu (i) perkembangan cawangan, (ii) jangkauan keahlian dan modal yang dikeluarkan (iii) produk pinjaman dan (iv) prestasi ekonomi dikalangan peserta program AIM.

Konsep Bank Grameen

Situasi kemiskinan di Bangladesh adalah begitu serius khasnya dikalangan penduduk yang tidak bertanah. Memandangkan mereka tidak bergantung hidup ke atas sektor pertanian, maka sebarang program yang disasarkan terhadap pembangunan pertanian tidak semestinya mensasari golongan ini. Kredit pertanian hanya diberi kepada golongan yang memiliki tanah. Oleh itu kriteria "pemilikan tanah" telah menyebabkan golongan yang tidak bertanah dan lain-lain golongan miskin telah terpinggir daripada menikmati kemudahan tersebut. Atas kesedaran ini, Profesor Muhammad Yunus telah mengasaskan konsep Bank Grameen dengan pemberian modal bersaiz kecil bagi membolehkan golongan termiskin menjalankan kegiatan ekonomi yang dapat menjana pendapatan. Ini telah dilaksanakan menerusi sistem penyaluran yang khusus dan eksklusif untuk memastikan penyertaan golongan miskin yang sentiasa aktif yang bertujuan menggantikan keperluan cagaran dengan konsep tanggungjawab kumpulan secara kolektif (Egger, 1986; Ghai, 1984).

Kemuncak prestasi cemerlang Bank Grameen ialah dalam mana Profesor Muhammad Yunus telah dianugerahkan dengan Hadiah Nobel Keamanan (Novel Peace Prize) pada tahun 2006. Bank Grameen mempunyai 7.5 juta peminjam dengan 97% merupakan golongan wanita dengan kadar bayaran balik pinjaman setinggi 98% (Grameen Bank, 2008). Kini model kredit mikro telah diiktiraf sebagai model pembangunan paling berjaya pada tahun 1980an, 1990an dan abad ke 21 (Grameen Dialogue, 1990; Gibbons, 1990; Hulmes, 1990; Remenyi, 1991; MCS 1996). Model ini telah direplikasi dengan begitu meluas di Asia, Afrika, Amerika selatan, Amerika Utara, Russia, Australia dan Norway (Md Rezaul Karim, dan Mitsue, 1998; Ganesh Thapa, 2008; Kanika Taneja, 2009). Skim kredit mikro AIM adalah merupakan replikasi Bank Grameen yang terawal di dunia.

Kelahiran skim kredit mikro AIM

Dengan meninjau semula senario pembangunan luar bandar di Malaysia, jelas menunjukkan bahawa pada bahagian akhir era Dasar Ekonomi Baru (1971 – 1990), kemiskinan masih lagi berterusan, sedangkan sejumlah RM 32.9 bilion telah dibelanjakan untuk tujuan pembangunan luar bandar dan pembasmian kemiskinan. Pada hakikatnya insiden kemiskinan telah berkurangan daripada 49.3 peratus pada 1970 kepada 15 peratus pada 1990 di peringkat nasional. Begitu juga halnya dengan kemiskinan luar bandar yang turut berkurangan daripada 58.7 peratus pada 1970 kepada 21.8 peratus pada 1990. Pencapaian-pencapaian ini sangat disanjung dan ini tidak bermaksud hendak menafikan sepenuhnya usaha dan kejayaan usaha kerajaan memerangi kemiskinan, tetapi masih banyak lagi usaha perlu dilakukan terhadap kelompok kemiskinan teras atau tegar. Latar belakang di atas in telah merintis jalan kepada kelahiran skim kredit mikro AIM.

Jadual 1. Model kredit mikro

	Nama Organisasi	Lokasi
1	Grameen Bank	Bangladesh
2	ASA	Bangladesh
3	Building Resources Across Communities (BRAC)	Bangladesh
4	Amanah Ikhtiar Malaysia	Malaysia
5	Projek Usahamaju Maju (Sabah)	Malaysia
6	Bank Rakyat Indonesia (BRI)	Indonesia
7	Maha Bhoga Marga (MBM) Way of Prosperity (Bali)	Indonesia
8	Tan Yew Mai	Vietnam
9	Vietnam Bank for Social Policies (VBSP)	Vietnam
10	Spandana	India
11	SHARE (Andhra Pradesh)	India
12	Nirdhan (West Bengal)	India
13	Rural Development Organization	India
14	Caja Popular Mexicana	Mexico
15	Compartamos	Mexico
16	BCSC	Colombia
17	Accion Commutono Del Peru	Peru
18	El Instituto De Dessaralo De Sector Informal	Peru
19	Foundation Contigo	Chile
20	Philippines Business for Social Progress	Filipina
21	Ahon Sa Hirap	Filipina
22	Ala sa Kabuyahan Inc	Filipina
23	World Vision Sri Lanka (WVSL)	Sri Lanka
24	Community Credit Service	Sri Lanka
25	Matara Integrated Rural Development Project	Sri Lanka

26	Jeeva Sanwardhanaya Ayanthayana (JSA)	Sri Lanka
27	Nirdhan Nepal	Nepal
28	Malawi Mudzi Fund (MMF)	Malawi
29	Kenya Rural Enterprise Project (KREP)	Kenya
30	Voluntary Organization in Community Enterprise	Zimbabwe
31	Zimbabwe Women Bureau (ZWB)	Zimbabwe
32	Zimbabwe Project Trust	Zimbabwe
33	Presidential Trust Fund	Tanzania
34	Tesfa Lemat	Ethiopia
35	Lift Above Poverty	Nigeria
36	Nalt Nusho	Nigeria
37	Microenterprise Loan Program (North Carolina)	Carolina Utara, USA

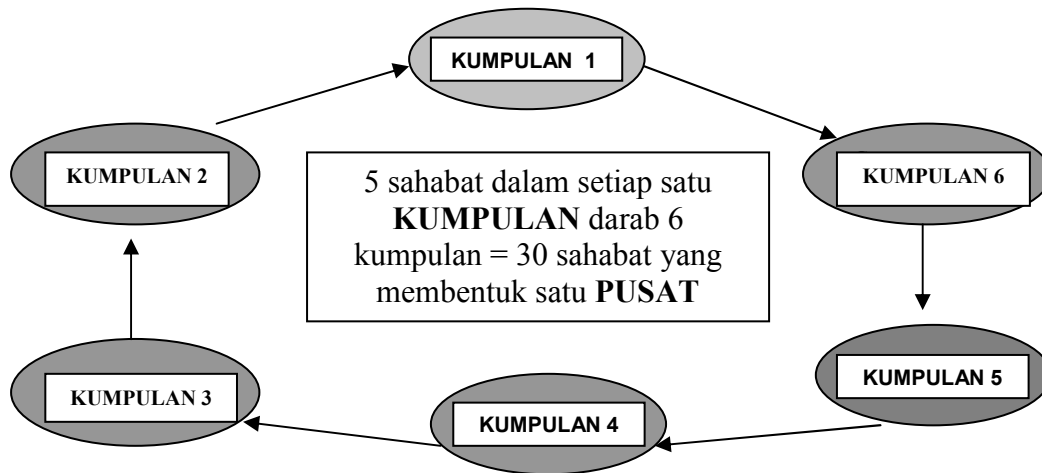
Sumber: Remenyi, 1991; Hulme, 1990; Todd, 1996; Beatriz and Ariane, 2009

Ikhtiar yang membawa pengertian “berusaha”, justeru berusaha keras untuk meningkatkan pendapatan dan menghapuskan kemiskinan adalah merupakan falsafah teras program AIM. Program AIM bermula sebagai projek perintis iaitu “Projek Ikhtiar” di Barat Laut Selangor pada tahun 1986 dan telah tamat dengan jayanya pada Jun 1988. Maka pada 17 September 1987 lahirlah program AMANAH IKHTIAR MALAYSIA atau AIM sebagai usaha menginstitusikan Projek Ikhtiar dengan satu objektif khusus iaitu (AIM, 1987: 15): *“Untuk suatu tujuan sahaja iaitu semata-mata untuk membantu isi rumah miskin mengeluarkan diri mereka daripada kemiskinan khususnya melalui pinjaman kebajikan untuk membiayai kegiatan yang boleh menambah pendapatan”*. Keahlian AIM pula terbuka kepada mereka yang berpendapatan dua pertiga daripada garis kemiskinan semasa kerajaan, iaitu kurang daripada RM250,00 atau pendapatan per kapita sebanyak RM50.00 ketika AIM mula beroperasi dahulu. Memandangkan garis kemiskinan semasa kerajaan sentiasa berubah, maka AIM sentiasa mengambilkira perubahan ini bagi tujuan pengambilan sahabat baru.

Blok binaan skim kredit mikro AIM: Sistem penyampaian eksklusif

Teras utama program AIM ialah menerusi suntikan modal kewangan bagi membolehkan golongan termiskin menjalankan aktiviti-aktiviti ekonomi yang dapat menjanakan pendapatan. Untuk memastikan keberkesannya sistem penyaluran bantuannya telah direka bentuk secara eksklusif dan khusus iaitu:

- a) Syarat dan prosedur pinjaman yang sesuai dalam mana pinjaman diberikan tanpa faedah, tanpa cagaran, tidak memerlukan penjamin dan tidak dikenakan undang-undang untuk menuntut balik pinjaman.
- b) Liabiliti kumpulan ialah sebagai pengganti jaminan yang diperlukan dalam mana setiap ahli kumpulan menjadi penjamin untuk setiap ahli yang lain. Dengan demikian disiplin kredit dapat berfungsi melalui tekanan rakan sebaya dan sokongan. Konsep “kumpulan” telah menjadi blok binaan program ini dan terus diperkukuhkan dengan persekutuan kumpulan menjadi satu “pusat” seperti di Rajah 1.
- c) Pinjaman AIM adalah khusus untuk kegiatan ekonomi yang dapat menjana pendapatan dan untuk memastikannya para sahabat akan diawasi secara ketat oleh kakitangan AIM.

Rajah 1. Konsep kumpulan - pusat

Penilaian pencapaian skim kredit mikro AIM

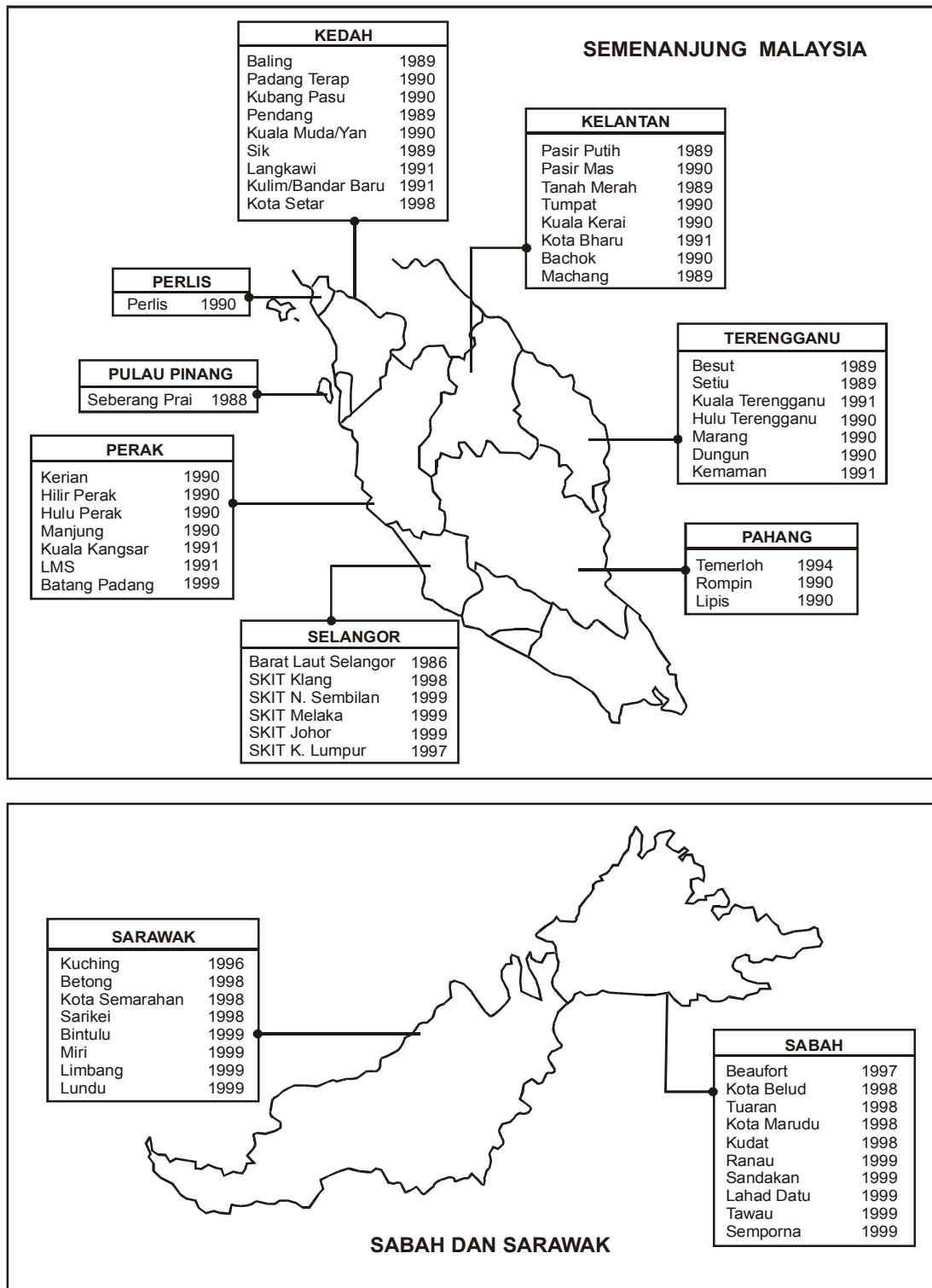
Penilaian program AIM adalah berasaskan pencapaiannya setelah beroperasi melebihi dua dekad dengan berasaskan indikator-indikator seperti (i) perkembangan cawangan (ii) jangkauan peserta dan jumlah pinjaman yang dikeluarkan (iii) produk-produk pinjaman (iv) program kewangan mikro bandar (PKMB) dan (v) prestasi ekonomi.

Perkembangan cawangan

Pada tahun 1986 program AIM telah bermula dengan penubuhan cawangan yang pertama di Barat Laut Selangor dan sejak itu ia telah berkembang dengan pesatnya dan sehingga kini telah beroperasi di 69 buah cawangan di seluruh negara termasuk Sabah dan Sarawak. Rajah 1 menunjukkan di antara cawangan-cawangan AIM yang terdapat di seluruh negara. Kesemua 69 cawangan ini beroperasi menerusi konsep “kumpulan-pusat” iaitu melalui 31,216 kumpulan yang disatukan kepada 4204 buah pusat beroperasi di 3745 buah kampung di seluruh negara.

Jangkauan peserta dan jumlah pinjaman yang dikeluarkan

Bermula dengan 20 peserta yang dikenali sebagai “sahabat” pada tahun 1986, maka setelah satu dekad beroperasi AIM telah berjaya menjangkau sejumlah 42,861 sahabat iaitu pada tahun 1996. Pada Disember 2009 setelah melebihi dua dekad, bilangan sahabat AIM terus meningkat kepada 211,069. Angka ini jelas menunjukkan bahawa AIM telah berjaya memberi kepercayaan kepada golongan miskin untuk menyertainya. Satu lagi pencapaian yang begitu mengagumkan ialah dari segi jumlah kumulatif modal yang dikeluarkan iaitu sejumlah RM3.7 bilion sehingga Disember 2009. Aliran tunai wang yang begitu tinggi jelas menunjukkan kedinamikan golongan miskin luar bandar yang sentiasa berusaha menjalankan berbagai-bagai aktiviti ekonomi yang dapat menjana pendapatan.

Rajah 2. Kawasan operasi AIM di Malaysia

Jadual 2. Bilangan peserta (sahabat) dan jumlah pinjaman yang dikeluarkan

Tahun	Keahlian	Jumlah pinjaman yang dikeluarkan
1986	20	-
1987	359	-
1988	283	-
1989	909	-
1990	3220	RM 891,488
1991	9401	RM 2,970,467
1992	18,918	RM 7,318,141
1993	25,470	RM 18,512,693
1994	33,001	RM 23,339,550
1995	39,401	RM 34,716,000
1996	42,861	RM 47,912,552
1997	51,052	RM 90,216,140
1998	55,954	RM 102,685,700
1999	59,716	RM 82,980,990
2000	66,683	RM 107,247,260
2001	77,283	RM 128.126.650
2002	85,229	RM 140,712,480
2003	88,657	RM 152,082,150
2004	148,628	RM 325,969,550
2005	154,614	RM 304,531,030
2006	164,261	RM 344,883,284
2007	173,973	RM 423,497,990
2008	191,432	RM565,911,058
2009	211,069	RM744,947,630
Jumlah Kumulatif Pinjaman (sehingga Disember 2009)		RM 3,726,052,763*

Nota: * Tidak termasuk program kewangan mikro bandar

Sumber: AIM, (2005). Analisa Trend Pengeluaran Modal, Pendapatan dan Perbelanjaan Operasi AIM dari 1990-2004 (<http://www.aim.gov.my/~cms/images/analisis.gif>) 19/5/2005; Md Mahmudul Hassan. (2006) Institutional Transformation of Poverty Focussed Microfinance Institutions in Bangladesh, Nepal and Malaysia, Universiti Sains Malaysia, Tesis PhD yang tidak diterbitkan; Buku Sasaran dan Bajet 2009, Amanah Ikhtiar Malaysia; AIM, (2009) Penyata Kumulatif Yang Disatukan, Disember

Produk pinjaman

Jadual 3 menunjukkan jenis produk pinjaman AIM yang terdiri daripada tujuh jenis pinjaman melalui program pembiayaan ekonomi dan sosial. Program pembiayaan ekonomi meliputi Skim Pinjaman Ikhtiar 1 (SPI 1), Skim Pinjaman Ikhtiar 2 (SPI 2), Skim Pinjaman Ikhtiar 3 (SPI 3), Skim Khas Pinjaman Ibu Tunggal (SKIT) dan Skim Pinjaman Nelayan (SPIN). Manakala skim pembiayaan sosial ialah Skim Pinjaman Pendidikan (SPP) dan Skim Pinjaman Perumahan (SPR) (Sukor Kasim, 2000; Mohamed Zaini, 2002).

Jadual 3. Produk pembiayaan skim ikhtiar

Jenis Pembiayaan/ Tahun Dimulakan	Jumlah Pembiayaan	Tempoh Bayar Balik	Asas Kelayakan
1a) SPI 1 (sejak di lancarkan pada 1986 semasa Projek Ikhtiar dan diteruskan)	I : RM500 II : RM1000 III : RM1500 IV : RM2000	50 hingga 100 minggu	Pendapatan sebulan isi rumah yang berada di bawah dua pertiga daripada garis kemiskinan semasa kerajaan
1b) SPI 1 – setelah di ubahsuai pada tahun 1997	I : RM1000 II : RM2000 III : RM3000 IV : RM4000 V : RM4900		
2a) SPI 2 (1992) sebagai kesinambungan SPI-1	RM2000 hingga RM5000	50 hingga 150 minggu	Pendapatan bersih RM600 sebulan dan selesai pembiayaan SPI 1 kali ke 2 dengan kumpulan penuh
2b) SPI 2 – setelah di ubahsuai pada tahun 1997	RM5000 hingga RM99000		
3a) SPI 3 (1993)	RM5000 hingga RM10,000	Pilihan 50, 100 dan 150 minggu	Selesai sekali pembiayaan SPI 2 dengan pendapatan bersih RM1,000 sebulan
3b) SPI 3 – setelah di ubahsuai pada tahun 1997	RM10,000		
4) Skim Khas Ibu Tunggal (SKIT) pada tahun 1997	RM10,000	3 tahun	Pendapatan tidak melebihi daripada garis kemiskinan mengikut negeri dan untuk ibu tunggal (bercerai, kematian suami dan lain-lain)
5) Skim Pinjaman Nelayan (SPIN) pada tahun 1997	RM10,000	3 tahun	Untuk nelayan miskin berpendapatan bulanan di bawah RM460
6a) SPP – 1989	RM500	50 minggu	Selesai pembiayaan pertama SPI 1
6b) SPP – setelah di ubahsuai pada tahun 1997	RM1000		
7a) SPR – 1992	RM2000	50 hingga 100 minggu	Selesai 3 kali pembiayaan SPI dan pusat penuh 6 kumpulan
7b) SPR – setelah di ubahsuai pada tahun 1997	RM5000		

Sumber: Mohamed Zaini Omar dan Fatimah Hassan (2006) “Amanah Ikhtiar Malaysia’s Credit base Poverty Alleviation Programme” in Sekyon and Goh Kim Chuan (eds) *Change and Development in Southeast Asia in an Era of Globalisation*. Pearson Prentice Hall

Namun begitu AIM tidak bersifat statik tetapi dinamik dan pada April 2003 seperti yang ditunjukkan dalam Jadual 4, skim Ikhtiar telah menggantikan produk-produk pinjaman dengan Skim Pembiayaan Ikhtiar Rezeki (*i-Rezeki* : Mesra, Wibawa, Srikandi dan Wawasan) bagi pelbagai tujuan Selain itu AIM juga memperkenalkan produk baru seperti Ikhtiar Bistari (*i-Bistari*), Ikhtiar Sejahtera (*i-Sejahtera*) dan Ikhtiar Penyayang (*i-Penyayang*). Walaupun AIM ialah badan bukan kerajaan, ia telah mendapat sokongan kerajaan. Untuk membantu AIM menjalankan aktiviti-aktivitinya. Pihak kerajaan telah memperuntukkan pinjaman sejumlah RM200 juta di bawah Rancangan Malaysia Ketujuh (Malaysia,

1996), manakala di bawah Rancangan Malaysia Kelapan kerajaan telah menyediakan sejumlah RM300 juta. (Malaysia, 2001).

Jadual 4. Produk baru skim pembiayaan mikro ikhtiar sejak 2003

Jenis Pembiayaan	Jumlah Pembiayaan	Tempoh Bayar Balik	Asas Kelayakan
1. Ikhtiar Rezeki			
i. <i>I-Mesra</i>	RM2000 – RM 20,000	25 hingga 150 minggu dan caj pengurusan ialah 4%	Sahabat pinjam kali pertama RM2000. Pinjaman seterusnya peningkatan RM 1000 dari pinjaman sebelumnya. Ini merupakan skim asas pembiayaan sahabat baru yang perlu dilalui sebelum membuat pembiayaan dengan skim yang lain.
ii. <i>I-Srikandi</i>	RM2000 - RM20,000	25 hingga 150 minggu dengan caj pengurusan sebanyak 4%.	Pinjaman seterusnya satu kali ganda dari pinjaman sebelumnya. Bagi sahabat yang mempunyai potensi projek yang berjaya dan berdaya maju. Sahabat layak buat pinjaman lebih dari satu dalam tempoh beliau sedang meminjam sama ada melalui Pembiayaan Semula atau Berkembar.
iii. <i>I-Wibawa</i>	RM5000	6 bulan (bayaran secara mingguan, bulanan atau sekaligus) dengan caj pengurusan sebanyak 4%.	Pinjaman bermusim/ Jangka pendek. Bagi sahabat yang memerlukan pembiayaan yang besar di samping bayar balik yang mudah.
iv. <i>I-Wawasan</i> (bermula pada tahun 2008)	RM20,000 - RM50,000	25 hingga 250 minggu dengan caj pengurusan 10% atau 5% bagi bayaran balik dalam tempoh 6 bulan	Skim bagi sahabat yang berjaya mencapai ke tahap perusahaan (pengusaha) kecil dan sederhana
2. <i>I-Bistari</i>	RM5000	Bayar balik secara mingguan dalam tempoh pilihan (25, 50, 70 hingga 100 minggu) dengan caj pengurusan sebanyak 4%.	Kali pertama RM1000 dan merupakan kesinambungan kepada skim pembiayaan pendidikan sedia ada.
3. <i>I-Sejahtera</i>	RM10,000	Bayar balik secara mingguan dalam tempoh pilihan (25, 50, 75, 100, 125 dan 150 minggu) dengan caj pengurusan sebanyak 4%.	Kali pertama RM3000 dan merupakan skim khusus untuk keperluan kepelbagaian seperti beli tanah, beli rumah, mesin, menunaikan haji, kenduri kahwin anak, pelaburan, tebus barang kemas serta lain-lain yang tidak melanggar undang-undang atau hukum agama.
4. <i>I-Penyayang</i>	1000	25 dan 50 minggu dengan caj pengurusan sebanyak 4%	Pembiayaan pemulihan dan disifatkan sebagai skim berbentuk dana tambahan untuk sahabat yang menghadapi masalah dalam membuat pembayaran balik atas sebab-sebab tertentu.

Sumber: Amanah Ikhtiar Malaysia, 2004b, Manual Produk & Syarat Ikhtiar, Edisi Keempat

Program Kewangan Mikro Bandar (PKMB)

Setelah beroperasi selama lebih dari dua dekad di kawasan luar bandar dengan pelbagai produk pinjaman seperti di jadual 3 dan 4, pada tahun 2008 AIM telah melebar sayapnya ke kawasan menerusi Program Kewangan Mikro Bandar (PKMB) dengan peruntukan RM100 juta. Ini bertujuan untuk membantu orang miskin bandar berasaskan pendapatan yang tidak melebihi RM 2000 sebulan atau RM 400 per kapita. Pinjaman ini diberikan kepada sahabat untuk menjalankan perniagaan berskala kecil. PKMB adalah alternatif kepada program AIM di luar bandar dan juga beroperasi menerusi konsep kumpulan-pusat. Pada Disember 2009 terdapat 17 cawangan PKMB yang beroperasi di ibu negeri bandar-bandar iaitu di Seremban, Johor Bahru, Kuala Terengganu, Geogretown, Alor Setar, Kangar, Ipoh, Kota Bharu, Kuantan, Melaka dan beberapa cawangan di Kuala Lumpur. Keahlian PKMB yang berdaftar sehingga Disember 2009 ialah 21,965 sahabat (AIM, 2009). Maka dengan menggabungkan kedua-dua komponen skim kredit mikro luar bandar dan PKMB di bandar, jumlah keseluruhan keahlian AIM ialah 241.659. Begitu juga dengan mengambilkira cawangan dibandar dan luar bandar maka jumlah keseluruhannya ialah 86. Angka ini jelas menunjukkan bahawa AIM telah berperanan dalam menjangkau golongan miskin di luar bandar dan bandar.

Prestasi ekonomi di kalangan sahabat

Pencapaian skim kredit mikro AIM dalam meningkatkan prestasi ekonomi sahabat dapat dilihat menerusi beberapa kajian impak yang pernah dijalankan secara dalaman oleh AIM sendiri dan pengkaji-pengkaji bebas sejak tahun 1990 hingga 2006 seperti di jadual 4. Ketiga-tiga kajian dalaman oleh AIM telah menunjukkan peningkatan dalam pendapatan dikalangan sahabat AIM setelah menggunakan modal.

Trend ini terus dilestarikan oleh beberapa kajian bebas. Kajian oleh Myrna (1990), SERU (1991) dan Chamhuri Siwar (1992) telah menunjukkan prestasi ekonomi yang positif dikalangan sahabat AIM dalam konteks “sebelum” dan “selepas” menggunakan modal, dalam mana mereka telah memperolehi pendapatan yang semakin meningkat iaitu sebanyak 133 peratus (RM 246), 135 peratus (RM 268) dan 182 peratus (RM 296) berbanding sebelum menjadi sahabat. Dua kajian berikutnya iaitu Mohd Taib (1993) dan Mohamed Zaini (1995) yang terus menunjukkan trend yang positif iaitu berlakunya peningkatan dalam pendapatan masing-masing sebanyak 30 peratus (RM60) dan 92 peratus (RM152). Kajian Mohamed Zaini (1995) mendapati sahabat AIM berdasarkan sampel di Baling telah berjaya melepasi tahap kemiskinan setelah menggunakan modal. Kajian Sukor Kasim (2000) juga membuktikan kesan positif skim kredit mikro Ikhtiar yang menunjukkan bahawa pesertanya telah mengalami peningkatan sebanyak RM 426 berbanding dengan RM 201 sebelum menyertai AIM, iaitu meningkat kepada RM 627 atau 211 peratus.

Trend positif prestasi ekonomi sahabat AIM terus dikekalkan menerusi kajian yang lebih terkini oleh Salma Mahmud (2006). Kajian beliau yang membandingkan tiga kumpulan iaitu sahabat AIM, peserta PPRT (Program Pembangunan Rakyat Termiskin) dan kumpulan kawalan telah mendapati tahap pendapatan sahabat AIM telah meningkat dengan begitu tinggi sekali iaitu daripada RM339.11 (sebelum) kepada RM1068 (selepas), iaitu peningkatan sebanyak 215 peratus, jauh meninggalkan dua kumpulan tersebut. Oleh itu dapat dirumuskan bahawa skim kredit mikro Ikhtiar telah berjaya meningkatkan prestasi ekonomi sahabatnya selepas menggunakan modal AIM dan mengurangkan kadar kemiskinan.

Jadual 5. Prestasi ekonomi sahabat AIM berdasarkan beberapa kajian impak

Kajian Impak Dalam (D) Bebas (B)	Pendapatan “Sebelum”	Pendapatan “Selepas”	Perubahan Pendapatan	Tempat dan Sampel Kajian Impak
(D) Kajian Impak AIM 1 (1988)	RM 142	RM 220	+RM 78 (55%)	178 sampel peserta AIM di Barat Laut Selangor.
(D) Kajian Impak AIM 2 (1990)	RM 221	RM 391	+RM 170 (77%)	Sampel ialah 200 dan terbahagi kepada 150 peminjam AIM dan 50 “kumpulan kawalan”. Seb. Perai dan Barat Laut Selangor
(D) Kajian Impak AIM 3 (1993)	RM 223	RM 532	+RM 296.4 (182.3 %)	152 sampel peminjam AIM di Perak, Barat Laut Selangor, Seberang Perai, Kedah, Kelantan dan Terengganu
(B) Myrna Jimenez (1990)	RM185.60	RM431,60	+ RM 246 (133%)	50 sampel kajian di Barat Laut Selangor
(B) SERU (1991)	RM198	RM 466	+ RM 268 (135%)	578 sampel (396 ahli aktif dan 191 bekas ahli) di Baling, Sik, Seb. Perai dan B. Laut Selangor.
(B) Chamhuri Siwar (1992)	RM 162.6	RM 459	+RM 296.4 (182.3%)	310 sampel di Barat laut Selangor, Seberang Perai, Kedah, Kelantan dan Terengganu.
(B) Mohd Taib (1993)	RM 194.85	RM254.92	+RM 60.07 (30.8%)	60 sampel di Barat Laut Selangor.
(B) Mohamed Zaini (1995)	<i>Peserta AIM RM 165</i> <i>K. Kawalan RM 158</i>	<i>Peserta AIM RM 317</i> <i>K. Kawalan RM181</i>	+RM 152 (92%) +RM 23 (14.6%)	265 sampel peserta AIM dan 254 “kumpualn kawalan” di Baling, Kedah.
(B) Sukor Kasim (2000)	RM 201	RM 627	+RM 426 (211%)	Saiz sampel ialah : 207 peminjam AIM yang aktif dibandingkan dengan ahli AIM yang tidak meminjam modal (25 sampel), bekas ahli AIM yang tarik diri (12 sampel) dan golongan termiskin yang bukan ahli (104 sampel).
(B) Salma Mahmud (2006)	<i>Peserta PPRT RM339.11</i> <i>Peserta AIM RM325.69</i> <i>K. Kawalan RM288</i>	<i>Peserta PPRT RM513.31</i> <i>Peserta AIM RM1068.61</i> <i>K.Kawalan RM338.53</i>	+RM188 (58%) +RM729.50 (215%) +RM50.53 (17.55%)	Saiz sampel peserta AIM ialah 140 yang dibandingkan dengan peserta PPRT (65) dan golongan miskin yang tidak menyertai AIM dan PPRT (kumpulan kawalan) iaitu 60.

Kesimpulan

Model pembasmian kemiskinan AIM yang berasaskan konsep Bank Grameen adalah begitu mudah sekali, iaitu menerusi suntikan modal kewangan kepada golongan termiskin yang membolehkan mereka menjalankan aktiviti ekonomi yang boleh menghasilkan pendapatan. Pencapaian AIM yang dinilai berdasarkan beberapa indikator setelah beroperasi lebih daripada dua dekad adalah begitu positif sekali. Ini dapat dilihat dalam mana AIM kini mempunyai 69 buah cawangan. Bilangan sahabat yang dijangkau telah meningkat kepada 211,069 dengan jumlah pinjaman kumulatif yang telah dikeluarkan sebanyak RM3.7 bilion. Produk pinjamannya juga adalah pelbagai bagi tujuan ekonomi dan sosial dengan nilai saiz pinjamana di antara RM2000 hingga RM50,000.

Beberapa kajian impak terhadap prestasi ekonomi sahabat juga mendapati telah meningkat berasaskan situasi “sebelum” dan “selepas”. Ini juga telah membuktikan bahawa modal yang disalurkan kepada golongan miskin dan diselia dengan rapi dapat meningkatkan pendapatan dapat mengurangkan kadar kemiskinan. Program AIM didapati terus bergerak ke hadapan dan pada tahun 2008 telah melancarkan Program Kewangan Mikro Bandar atau PKMB bagi membantu golongan miskin yang mendiami bandar-bandar besar di seluruh negara. Namun begitu kejayaan skim kredit mikro AIM adalah berkait rapat dengan sistem penyaluran bantuan yang direka bentuk secara khusus dan eksklusif untuk golongan termiskin. Kejayaan dan kelestarian AIM telah diperkukuhkan menerusi sokongan kerajaan yang menyediakan dana modal. Ini disebabkan AIM dilihat sebagai agen yang turut sama memperjuangkan agenda kerajaan dalam konteks Dasar Ekonomi Baru, Dasar Pembangunan Nasional dan Dasar Wawasan Negara iaitu memerangi kemiskinan. Maka kelahiran AIM telah memberi satu sinar harapan kepada golongan termiskin untuk membolehkan mereka berusaha dan berikhtiar dalam memerangi kemiskinan atas usaha dan inisiatif sendiri. Dengan itu skim kredit mikro AIM yang berteraskan pemberian kredit didapati berkesan dalam memerangi kemiskinan luar bandar seperti yang ditegaskan oleh Sham (1991: 250):

“Credit is increasingly perceived as one of the most powerful means for alleviation of poverty in short run. It provides the poor with much needed access to productive resources, which can generate new employment and income generating opportunities”

Rujukan

- AIM (1987) Amanah Ikhtiar Malaysia: Suratcara perjanjian (Ikhtiar Instrument of Trust) Amanah Ikhtiar Malaysia, AIM, Penang.
- AIM (2004) Amanah Ikhtiar Malaysia: Manual produk & syarat ikhtiar, Edisi Keempat, Januari 2000 CMCTR.
- AIM (2005) Analisa trend pengeluaran modal, pendapatan dan perbelanjaan operasi AIM dari 1990-2004 Available from: <http://www.aim.gov.my/~cms/images/analisis.gif>.
- AIM (2009) Amanah Ikhtiar Malaysia: Penyata kumulatif yang disatukan sehingga bulan Disember 2009.
- Beatriz A, Ariane S (2009) Microfinance mission drift.
- Chamhuri Siwar (1992) Peranan wanita dalam pembasmian kemiskinan: Kajian impak projek iktiar. Kertas Kerja dibentangkan di *Bengkel Wanita Dalam Pembangunan*. Fakulti Ekonomi, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, 4-5 September.
- Egger P (1986) Banking for the rural poor: Lessons from some credit scheme. *International Labour Review* 25 (4), 442-467.
- Ghai D (1989) Participatory development: Some perspectives from grassroots experience. *Journal of Development Planning* 19.
- Ganesh T (2007) Sustainability and Governance of Microfinance Institutions: Recent experiences and some lessons for Southeast Asia.

- Gibbons DS (1990) *Report on the replication of the Grameen Bank Financial System under different socio-economic conditions*. Amanah Ikhtiar Malaysia.
- Grameen Dialogue (1990) Newsletter, published by the Grameen Trust, Bangladesh, Vol 1, No 5, December.
- Grameen Bank (2008) Grameen Bank at a Glance, July 2008. Available from: <http://www.grameen.info.org>
- Hulme D (1990) Can the Grameen Bank be replicated? Recent experiments in Malaysia, Malawi and Sri Lanka. *Development Policy Review* 8, 287 – 300.
- Kanika T (2009) Micro finance: The new matra of ural finance to reduce rural poverty. *Delhi Business Review* 10 (2) (July- December).
- Malaysia (1996) Seventh Malaysia Plan, 1996 – 2000, Government Printers, Kuala Lumpur.
- Malaysia (2001) Eight Malaysia Plan, 2001 – 2005, Government Printers, Kuala Lumpur.
- MCS (Micro Credit Summit) (1996) Draft Declaration, August 1996. Result Educational Fund, Washington, USA.
- Md Mahmudul Hassan (2006) Institutional transformation of poverty focussed microfinance institutions in Bangladesh, Nepal and Malaysia. Universiti Sains Malaysia,
- Md Rezaul Karim, Mitsue O (1998) Dropping out: An emerging factor in the success of microcredit-based poverty alleviation programs. *The Developing Economies* XXXVI (3) (September), 257-288.
- Mohd Taib Haji Dora (1993) *Agihan pembangunan: Teori dan pelaksanaan*. Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mohamed Zaini Omar (1995) Rural development and poverty alleviation in Peninsular Malaysia – The emergence of an alternative approach: The Amanah Ikhtiar Malaysia Programme (PhD dissertation). University of Sheffield.
- Mohamed Zaini Omar (2002) Towards the reduction of rural poverty in Malaysia: Lessons from the innovative scheme of Amanah Ikhtiar Malaysia. *Borneo Review* XIII (1).
- Mohamed Zaini Omar, Fatimah Hassan (2006) Amanah Ikhtiar Malaysia's credit base Poverty Alleviation Programme. In: Sekyon, Goh Kim Chuan (eds) *Change and development in Southeast Asia in an era of globalisation*. Pearson Prentice Hall.
- Myrna J (1990) Projek Ikhtiar: Kajian keberkesaan dan impak terhadap para peserta di Cawangan Barat Laut Selangor. Latihan Ilmiah, Jabatan Ekonomi Pertanian dan Sumber Alam, Fakulti Ekonomi, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi.
- Remenyi J (1991) *Where credits is due: Income-generating programmes for the poor in developing countries*. IT Publications.
- Salma Mahmud (2006) A comparative case study on outreach an impact of the the Ikhtiar Loan Scheme and the development programme for the hard-core poor in Seberang Perai, Penang (MA thesis). Centre for Policy Research, Universiti Sains Malaysia.
- SERU (1991) Laporan Kajian Impak Projek Ikhtiar. Unit Penyelidikan Sosioekonomi, Jabatan Perdana Menteri (Februari).
- Sham MK (1991) Essential design, management and implementation features of Poverty Alleviation Programmes. In: Getubig IP, Shams MK (eds) *Reaching out effectively - Improving the design, management and implementation of Poverty Alleviation Programme*. Asian and Pacific Development Centre (APDC).
- Sukor Kasim (2000) Impact of banking on rural poor in Peninsular Malaysia. Final Report of External Study on Active Borrowers, Non-Borrowing Members, Dropouts and Non-Participating Poor. Centre for Policy Research September, Universiti Sains Malaysia.
- Todd H (2002) Shake-Out at AIM. Credit for the Poor, p.33.